

PERSVRIJHEIDSFONDS
2007 - 2017

ER GAAT
NIETS MIS MET DE
PERSVRIJHEID

Frits van Exter

PERSVRIJHEIDSFONDS
2007 - 2017

ER GAAT
 NIETS MIS MET DE
PERSVRIJHEID

Frits van Exter

VOORWOORD

Net als gezegd komt persvrijheid te voet en gaat het te paard. Althans, na tien jaar financiële hulp aan journalisten door het Persvrijheidsfonds valt vooral op hoe terloops en haast vanzelfsprekend de persvrijheid kan worden aangetast. Ineens staan er agenten om je heen die je camera, opnameapparatuur of notitieblok willen afnemen. En ja, er komen ook in Nederland huiszoekingen voor, af luisterpraktijken, arrestatie, hechtenis en andere vormen van intimidatie. Ook bijvoorbeeld door journalisten te saboteren met lange en dure procedures.

Wie dat meemaakt weet een volgende keer wat hem te wachten staat. Dan kijk je al gauw 'beter' uit. Voor je het weet wordt een journalist voorzichtig, worden risico's vooral gemeden en wordt er eerder halt gehouden. In het mediarecht heet dat het 'chilling effect' – de moed die vanzelf in de schoenen zakt bij de gedachte binnenkort voor de rechter te moeten verschijnen. Dat is dus niet goed voor een democratische rechtsstaat.

Het Persvrijheidsfonds staat dan naast de journalist en diens uitgever. Het Fonds steunt moreel en financieel. In een tijd waarin steeds meer belangrijke journalistiek niet meer in vast dienstverband wordt bedreven bij goed verzekerde uitgevers wordt dat steeds belangrijker.

Klop dus bij ons aan, als jouw werk en bewegingsruimte als journalist in het geding is. Kijk op pervrijheidsfonds.nl hoe we jou kunnen ondersteunen.

Op vrije nieuwsgaring moeten we bijzonder zuinig zijn. Het Persvrijheidsfonds wil daaraan bijdragen.

Folkert Jensma
Voorzitter Persvrijheidsfonds

INHOUD

Voorwoord	3
Er gaat iets mis met de persvrijheid	5
Afluisteren, observeren en gijzelen van journalisten	7
Schending van het recht op bronbescherming	11
Geheimhouden van informatie	15
Juridische intimidatie	18
Het weren van journalisten	21
‘Een dreigend klimaat’	23
Persvrijheidsfonds subsidies 2007 - 2017	26
Donateurs Persvrijheidsfonds 2007 - 2017	30
Voormalige en huidige bestuursleden Persvrijheidsfonds	31
Colofon	32

ER GAAT IETS MIS MET DE PERSVRIJHEID

Na de val van de Muur was het min of meer vanzelfsprekende idee dat de rest van de wereld zich zou optrekken aan de landen die al zo lang een vrije pers kenden. Maar het omgekeerde lijkt zich nu te voltrekken: de pers wordt minder vrij, ook in de landen die tot voorbeeld moesten dienen.

De twee belangrijkste organisaties die de persvrijheid wereldwijd boekstaven, zijn van nature niet heel opgewekt maar in hun laatste jaarrapporten zijn ze, uitgesproken eensgezind, heel somber: 'De persvrijheid heeft het laagste punt in twaalf jaar bereikt' (Freedom House); 'De vrijheid van media wordt nu meer dan ooit bedreigd' (Reporters without Borders).

Zij wijzen naar Europa, waar alles zo de goede kant op leek te gaan, maar waar nu sprake is van 'erosie'. Vrijheden zijn onder druk komen te staan door terrorisme en de bestrijding daarvan. Het populisme versterkt het wantrouwen tegen journalisten. In de vooral op sociale media gevoerde meningenstrijd, doen feiten er minder toe. Persvrijheid wordt verward met de vrijheid van meningsuiting. Alsof de vrijheid feiten te verzamelen en verspreiden geen essentiële voorwaarde is om een mening te kunnen vormen.

Klassieke media saneren hun redacties onder financiële druk, waardoor zij over minder middelen beschikken om hun waakhondfunctie uit te oefenen. Nieuwe media bieden nieuwe mogelijkheden, maar technologische grootmachten gaan er vooralsnog met de buit vandoor.

De journalistiek is kwetsbaarder geworden voor machten die zakelijke of politieke belangen agressiever behartigen, binnen en buiten de rechtszaal. De Europese Unie weet de beperkingen van de vrije pers in Hongarije, Polen en kandidaat-lidstaten op de Balkan geen halt toe te roepen. Het Turkse bewind voert zijn 'zuiveringsacties', ook tegen journalisten, tot diep in West-Europa uit.

En dan is er natuurlijk ook nog Donald Trump. Hoewel de VS niet boven-

aan de lijstjes prijkt, is het een wereldwijd baken voor vrijheid. De Amerikaanse president heeft na zijn inauguratie de retorische oorlog tegen de media voortgezet. Hoeveel weerwerk de journalistiek ook biedt en hoe taai de democratische instituties daar ook zijn, Freedom House en Reporters without Borders waarschuwen voor besmettingsgevaar. Het lijkt immers electoraal aantrekkelijk om journalisten als onverantwoordelijke verspreiders van nepnieuws weg te zetten.

En wat te denken van het feit dat Nederland in de rangorde van Reporters without Borders (2017) van 2 naar 5 is gezakt in de vertrouwde, verder geheel Scandinavische, kopgroep? Uit de toelichting blijkt dat dat mede het gevolg is van de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten die, bij het toekennen van bevoegdheden om de data van internetverkeer af te tappen, voorbij gaat aan het recht van journalisten hun bronnen te beschermen.

Nummer 2 of nummer 5 – het zal misschien niet meteen indruk maken op journalisten, die in Turkmenistan, Eritrea en andere ellendige landen onder strenge censuur staan, gevangen zitten of voor hun leven moeten vrezen. Toch doet het ertoe wat er in Nederland, Finland, Zweden, Denemarken, Noorwegen en andere geprivilegieerde landen gebeurt. Zij behoren de norm te zijn waar anderen naar willen streven of aan gehouden moeten worden. Het is niet genoeg om in de top 5 te staan. Het schept tenminste de verplichting weerstand te bieden tegen neerwaartse druk, die zich ook in de hoogste regionen doet voelen. De lat moet hoog gelegd worden.

Het Nederlandse Persvrijheidsfonds levert hieraan een bijdrage door media en individuele journalisten te steunen in hun juridische procedures in zaken waarbij de persvrijheid in het geding is. Uit de praktijk volgt hier een aantal voorbeelden waaruit moge blijken dat dat geen overbodige luxe is.

AFLUISTEREN, OBSERVEREN EN GIJZELEN VAN JOURNALISTEN

Een van de bekende blauw-gele vrachtwagens van het Telegraaf-concern stopt op 28 november 2006 voor het Huis van bewaring in Scheveningen. Leden van de hoofdredactie stappen uit met een stapel verse kranten. Omringd door camera's bellen zij aan. Toenmalig adjunct-hoofdredacteur Sjuul Paradijs wil de kranten afgeven voor zijn twee collega's, Bart Mos en Joost de Haas, die een dag eerder zijn vastgezet omdat zij hun bronnen niet prijs willen geven. Als de deur niet open gaat, proppen zij de kranten onder de drempel. 'Wij voeren actie omdat we het niet pikken dat twee journalisten die gewoon hun werk deden hier achter de tralies zitten', zegt Paradijs volgens het verslag in zijn eigen krant. 'Dit is een aanslag op de persvrijheid.' Over de volle breedte van de voorpagina staat boven portretten van het tweetal in grote kapitalen: 'LAAT ZE VRIJ!' De gijzeling van de verslaggevers is het dieptepunt in een zaak die op 21 januari dat jaar begint en verstrekkende gevolgen heeft voor de gehele journalistiek in Nederland. Het is tevens de aanleiding voor de oprichting van het Persvrijheidsfonds.

'AIVD-geheimen bij drugsmafia', kopt de krant die dag boven een artikel van Mos en De Haas. De verslaggevers melden dat zij inzage hebben gekregen in AIVD-dossiers over infiltratie in de georganiseerde misdaad en mogelijke corruptie bij politie en Justitie. De stukken zouden in handen zijn gespeeld van criminelen, die ze ook te koop aanbieden. Centrale figuur is drugs- en wapenhandelaar Mink K. Volgens De Telegraaf is hij in de ogen van de AIVD staatsgevaarlijk: 'Gevreesd werd dat K. zware wapens zou leveren aan terroristen.'

De AIVD vermoedt dat de bron van de journalisten in eigen kring te vinden is. Het is niet de eerste keer dat er wordt gelect. De dienst achtervolgt de twee verslaggevers en tapt vijf maanden lang hun telefoons af. Daarvan is tenminste De Telegraaf overtuigd op grond van inzage in ambtsberichten: 'We hebben letterlijke weergaven gezien van gesprekken tijdens ontmoetingen', zegt Joost de Haas.

GIJZELING VERSLAGGEVERS 24 UUR OP WWW.TELEGRAAF.NL

NU GRATIS BANKJETTER VOOR SINTERKLAAS
Kijk op de webspagina

De Telegraaf

24 uur actueel: www.telegraaf.nl

Prijs in Nederland = 1,20

Abonnement	12 maanden	120,-
Abonnement	6 maanden	60,-
Abonnement	3 maanden	30,-
Abonnement	1 maand	12,-
Abonnement	1 week	2,-
Abonnement	1 dag	0,50
Abonnement	1 uur	0,25
Abonnement	1 minuut	0,10
Abonnement	1 seconde	0,05

Nr. 22.054 114e jaargang Haarlem/Amst. E. Bus 28 pagina's dinsdag 28 november 2006

LAAT ZE VRIJ! TELEGRAAF-REPORTERS IN CEL

NVJ: Dit is aanval op vrije pers

Onze verslaggevers Joost de Haas en Bart Mos onthouden dat er een ernstig LEX is binnen de AIVD. Staatsgeheimen waren bij criminelan beland. Een BLAMAGE voor de geheime dienst, maar de veilige justitie richtte zich vervolgens op beide Telegraaf-reporters. Zij werden maandenlang afgejuisterd. Nu zitten ze achter tralies, 'gepijnd' tussen moordenaars, dieven en verkrachters. Om hen te dwingen hun bron te onthullen. Onaanvaardbaar. Een verbijsterende nieuwe aanval op de persvrijheid. De Telegraaf eist met kracht: LAAT ZE VRIJ!!!!

BART MOS (14) is onderwerfjournalist van De Telegraaf. Hij is speciaalmeester in Haarlem en is uitverboordzwaamd.

JOOST DE HAAS (44) is onderwerfjournalist van De Telegraaf. Hij is speciaalmeester in reportages over misdaad en terrorisme.

De Telegraaf COMMENTAAR Schandaal

De heikel van de blagge schenke... (text continues with commentary on the press freedom case)

Twee journalisten het werken belet

De Telegraaf: Stop met onthullen... (text continues with commentary on the press freedom case)

PHILIPS
AMBLICHT WERK
... (text continues with advertisement for Philips)

expert
... (text continues with advertisement for expert)

BELCOMPANY
... (text continues with advertisement for BelCompany)

MEGA MAAND VOORDEEL
... (text continues with advertisement for Mega Maand Voordeel)

'Verschrikkelijk paardenmiddel'

Geen mededogen met gezin
... (text continues with article about a horse medicine scandal)

brother
... (text continues with advertisement for Brother)

DOSSIERS TE KOOP IN ONDERWERELD

Hi is zoveel voordeliger online
... (text continues with advertisement for dossiers)

'Laat ze vrij!' De Telegraaf pakt op 28 november 2006 stevig uit als verslaggevers Joost de Haas en Bart Mos in de cel belanden. De rechter-commissaris in Den Haag liet beiden in gijzeling nemen omdat ze weigerden de bron te onthullen die geheime dossiers van de inlichtingendienst BVD zou hebben doorgespeeld.

De krant spant met de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) en het Genootschap van Hoofdredacteuren een kort geding aan om een halt toe te roepen aan de dienst. De verantwoordelijke minister Johan Remkes wil het onderzoek bevestigen noch ontkennen. Maar de rechter is geneigd de journalisten te geloven en meent dat de Staat te ver is gegaan. Het tweetal is immers niet meer dan een doorgeefluik. Het belang van de persvrijheid en het (ongeschreven) recht op bronbescherming moeten zwaarder wegen.

De minister gaat in beroep en krijgt op 1 september 2006 deels gelijk van het Gerechtshof in Den Haag. Als de staatsveiligheid in het geding is, mag de AIVD ook onderzoek doen naar journalisten, maar de dienst moet daarmee ophouden zodra duidelijk is geworden wie de vermoedelijk bron is.

De twee verslaggevers worden op 27 november opgeroepen te getuigen in het onderzoek naar ex-AIVD'er Paul Herrie, die ervan wordt verdacht een van hun bronnen te zijn. Als Joost de Haas en Bart Mos blijven zwijgen, neemt de rechtercommissaris ze prompt in gijzeling. Het is niet onverwacht; zij hebben hun tandenborstels en schoon goed meegenomen. Maar ze blijken minder voorbereid op het leven in 'een smerige cel van twee bij vier meter met een open wc', waar het volgens Mos 'enorm stinkt naar urine'.

Niet alleen de eigen krant, maar zowat de gehele beroepsgroep en vele opinieleiders komen in het geweer. De Haagse Raadkamer besluit dat er geen goede argumenten zijn om 'inbreuk te maken op het verschoningsrecht van de journalist'. Op 1 december staan de twee verslaggevers weer op de voorpagina, nu lachend met een biertje: 'VRIJ!'

NVJ-secretaris Thomas Bruning vindt het, volgens het eerste jaarverslag van het Persvrijheidsfonds, een veeg teken dat voor de tweede keer in zes jaar journalisten in gijzeling worden genomen. Op 22 september 2000 werd Koen Voskuil, redacteur van de inmiddels opgeheven gratis krant Spits, vastgezet omdat hij weigerde zijn bron te onthullen voor het nieuws dat de politie onder valse voorwendselen een inval zou hebben gedaan bij een crimineel die van wapenhandel werd verdacht. Hij kwam na achttien dagen weer vrij, omdat Justitie inmiddels geen geloof meer hechtte aan het verhaal. De crimineel was overigens dezelfde Mink K. Bruning neemt het initiatief voor een fonds dat journalisten moet bijstaan in zaken waarbij de persvrijheid in het geding is. Zodra er ook

geld is ingezameld, is het duidelijk wat een van de eerste bestemmingen moet zijn: een bijdrage aan het cassatieberoep van De Telegraaf tegen de uitspraak van het Gerechtshof.

De Hoge Raad stelt de krant in 2008 in het ongelijk, verwijzend naar het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM). De AIVD mocht gebruik maken van bijzondere bevoegdheden, gelet op de nationale veiligheid en de noodzaak verspreiding van geheime informatie te verhinderen. Dan rest een gang naar het rechtscollege dat uiteindelijk gaat over toepassing van het Europees Verdrag: het Europese Hof.

In afwachting van een uitspraak in Straatsburg lijken in ieder geval de minister van Binnenlandse Zaken en de AIVD zich voldoende gedekt te voelen door het Nederlands recht om in 2009 hun 'bijzondere bevoegdheden' opnieuw in te zetten tegen De Telegraaf. De krant citeert op 28 maart uit een notitie waaruit blijkt dat de Nederlandse inlichtingendiensten niet op grond van eigen onderzoek maar louter op gezag van buitenlandse collega's tot de slotsom zijn gekomen dat Irak beschikt over massavernietigingswapens: de belangrijkste rechtvaardiging voor de internationale coalitie om een oorlog te beginnen.

De auteur, Jolande van der Graaf, wordt geschaduwd en afgeluisterd. Na een tweede bericht van haar hand, waarin de AIVD waarschuwt voor een 'Chinese dreiging' tijdens het bezoek van de dalai lama in Nederland, wordt op 18 juni haar woning doorzocht en worden computers en aantekeningen in beslag genomen. Zowel de rechter in kort geding, als het gerechtshof en de Commissie van toezicht op veiligheidsdiensten oordelen dat dit 'disproportioneel' is en dat het belang van bronbescherming zwaarder had moeten wegen. Twee vroegere AIVD-medewerkers, de vermoedelijke bronnen van Van der Graaf, krijgen wel gevangenisstraf. Op 22 november 2012, volgt het arrest van het Europese Hof in de zaak van De Telegraaf tegen de Staat: het afluisteren en het gijzelen van de Telegraaf-journalisten waren onrechtmatig.

'Met de mond belijdt de Nederlandse overheid het belang van persvrijheid', schrijft hoogleraar mediarecht Gerard Schuijt in de door het fonds uitgegeven Persvrijheidsmonitor 2013, 'maar feitelijk is er veel aan te merken op het gedrag van de Nederlandse overheid.'

SCHENDING VAN HET RECHT OP BRONBESCHERMING

Het debat over het recht op bronbescherming woedt in Nederland al meer dan een eeuw. In 1905 werd de hoofdredacteur van het in Indië uitgegeven blad *De Locomotief* vastgezet door de Nederlandse autoriteiten om hem te dwingen de naam te geven van de auteur van een bericht over geheime troepenbewegingen. Zij lieten hem na enkele weken onverrichterzake gaan. De Nederlandse journalistiek was geschokt, maar bleek verdeeld over een wettelijk privilege van bronbescherming. Tegenover het recht zouden ook allerlei plichten kunnen komen te staan, zoals registratie van journalisten – het mogelijke begin van een ongewenste controle van de pers door de Staat. Die gemengde gevoelens zijn er ook vandaag nog.

Dat er toch verandering in komt is niet alleen te danken aan Mink K. maar ook aan ene Kees, een van de mannen ‘met benzine in de aderen’. Hij stemt in met de komst van een verslaggever en freelance fotograaf van Autoweek naar een illegale straatrace die hij organiseert op zaterdagavond 12 januari 2002. Tientallen ‘echte jongensauto’s’ (brede banden, grote spoilers, spinnende velgen) verzamelen zich op de carpoolstrook bij de A7. Kees dirigeert ze naar een bedrijventerrein in Hoorn. De straatraces zijn simpel: de auto’s rijden zo hard mogelijk in tweetallen over een afstand van drie- tot vierhonderd meter. Wie er wint doet er eigenlijk niet toe, het gaat om de kick. Zodra de politie in aantocht blijkt, verdwijnen ze allemaal weer in de nacht.

Meer valt er eigenlijk niet over te zeggen, stelt de verslaggever van Autoweek vast in de korte reportage onder de kop: ‘Rokend rubber in een wereld vol bravoure’. Maar de foto’s zijn mooi.

Volgens afspraak blijven Kees en de andere deelnemers anoniem en zijn er geen kentekens te zien op de foto’s in het blad. Justitie eist al het beeldmateriaal op, omdat er mogelijk een verdachte van een reeks ramkraken op te zien is. In een afgeluisterd telefoongesprek zou hij hebben gezegd dat hij er in Hoorn bij was geweest. De politie is er op gebrand

REPORTAGE

Illegale streetraces

Rokend rubber in een wereld vol bravoure

Het is snel, opwindend, spannend, beregezellig en... verboden. Geen wonder dat het voornamelijk jongeren zijn die meedoan aan de illegale streetraces die her en der in Nederland georganiseerd worden. Wat ze doen? Volgens kenners hun auto's zwaar vernachelen. We namen eens een kijkje.

Zaterdagavond rond de klok van half negen 's avonds. Het is stil op de wendige carpoolbaan bij de A1-Nordwal in het op deze plek al niet echt druk - carpoolen is nogal een kuise gedruis - maar nu slaat er ziggel en schrygel één auto. Toch is dit vervoersmiddel om ergens - waar weet nog niemand - het meetpunt voor een streetrace. Tussen 20.30 en 21.30 uur wordt hier verzameld om ergens - waar weet nog niemand - tegen elkaar te gaan racen. Niet op een legaal circuit, maar op een gemeene, openbare locatie en volgens de gebruikelijke met het dragrace: auto tegen auto voor een afstand van drie, vierhonderd meter en dan maar zien wie als eerste de meetpost passeert. Prijzen zijn er niet te verdienen en vaak is het voor me-

De locatie

lets voorrijders verschaft kies-Streetrace in zijn eigenhartige Toyota Supra. Kies is de man om wie de Amsterdamse scene ler is ook een Rotterdamse jong en ook in andere steden wordt welso gezegd zich beetje draait.

Kies had voornamelijk er een auto die of dertig zou komen ('Wat is nu winter en omdat we vanwege de voor, een paar weken weinig hebben kunnen rijden, reken ik daar wel op'), maar het zijn er veel en veel meer. De alerte hoeken en gaten komen auto's aanvoeren. En omdat er maar geen besluit wordt genomen waar deze avond de motoren zullen gieren, treedt de vroege parkeerplaats die aandacht van een toevallig passagierse agent. Niet dat hij er iets tegen kan doen - parkeren op een parkeerplaats is niet verboden - maar het is wel duidelijk dat de politie die avond het hele weekend in de jatten zal houden. Eens sprong daarom op een pakkettokkel en stiet voort naar het wettelijk toegelaten van Amsterdam te gaan. Wordt toch te lang gevonden. Nadat Naarm en Wijk aan Zee de route hebben gepasseerd, wordt het uiteindelijk Hoorn. Daar, op bedrijventerrein Hoorn 30, ligt een straat stange asfalt: recht, glad verslet en je kunt er nog

'Alleen het instructieboekje is nog origineel'

Driver: Pascal uit Zaandam
Auto: Subaru Impreza GT Turbo
Beoordeling: tegen mekaar, ja en ja

"Ik wacht nou op een nieuwe renkoer, geling die ze in de Tweende is gekomen. Alleen twee mijl, maar dan kan ik de kracht in de auto ook echt benutten en dan houdt niemand me weer bij. Ik weet het niet zeker, maar ik denk dat dit is snelle Impreza in Nederland. En dat hij de klok, ik denk dat alleen het instructieboekje nog origineel is. Ja, het heeft wel een paar centen. Ik heb 'n glimlach voor een halve ton en er zit veel voor een nog of vijf ton aan auto's onderhouden. Ik heb netjes geparkeerd, beetje overgevoerd en zo heb ik het geld bij elkaar gehakt. En welken ik, dit is gewoon geweldig."

Buiten in de aderen

Als het besluit is genomen, gaat de hele strot richting Noorn. En alvorens de vier driekwamers aan wel sovalt

Vergeten m'n kachel dicht te doen...

Driver: Bart uit Amsterdam
Auto: Honda Civic Sedan 1.5
Beoordeling: tegen mekaar, ja en ja

"Ik ben nu ten Sportievele Honda. Dit is een club van mensen die er een sport van maakt. Een Honda er zo maar weggevoert uit te laten zien of die er mee wilt varen. In ga vooral voor het mooie. Een auto moet leukere worden, dat vind ik belangrijk. Ik heb er nou een beetje of acht ingezet en dan komt nog wel het idee er anders bij. Ik weet zeker, andere een hele leuke bodykit op. Ja, dat ging een beetje verkeerd met die kachel. Ik had verwacht m'n kachel dicht te doen en dan krijg je allemaal niet binnen. Foutje."

Veren ook

"Want dat zijn eigenlijk de enige voorwaarden die we stellen aan een plek", zegt Kies, die elke week, koord-Hillman afbruttant naar geschikte locaties zoekt.

arrestaties te verrichten, zeker nadat de verdachten met 200 kilometer per uur zijn ontkomen tijdens een achtervolging. Als de redactie niet over de brug komt, staat de politie op 1 februari op de stoep van het Nederlandse hoofdkantoor van Sanoma, uitgever van vele tijdschriften waaronder AutoWeek. Zij dreigt hoofdredacteur Tonic Broekhuis te gijzelen, het hele gebouw te sluiten en alle computers in beslag te nemen. Dat zou een ramp zijn voor het uitgeefconcern: de volgende dag is het huwelijk van Willem-Alexander en Maxima en verschillende Sanoma-titels bereiden speciale edities voor die zo snel mogelijk na de voltrekking moeten verschijnen.

STREETRACE IS VERBODEN

Ingewikkelde foto's. Gemiddeld een de Amerikaanse politie is het voorloper, groten deels omdat, volgens de Wet op de Persvrijheid, wordt voorgezegt aan de politie van politie, omdat het foto van een misdrijf gaat om niet om een misdrijf - en de toezicht van politie. Problemen is echter dat er slechts op foto's vaak mensen aangehouden kunnen worden en er mogelijk twee camera's tegelijkertijd opzet. De foto is slechts aanwezig op dat moment. Dit kan met 'controle' ook daarvoor al (ligt) optreden, omdat het om een evenement gaat en daar moet je net vergoeding voor hebben. Als er ergens een race is, dan verkeer en de deelnemers, daarmee te wijzen: dan is het voor een meer. Als te het kennis van vertalen, kunnen we de auto's in het rijt nemen.

en in foto makkelijk te volgen is, is er nog het incidenten in hoorn geen gelden te bekennen. Er dus kan het beeld beginnen. Een Peugeot 206 en een Honda CRX gaan naast elkaar staan. Kies neemt plaats in het midden, heeft zijn handen omhoog om te verwijzen wat veel richting achter te blijven vallen en in een wijk van 'rond rubber rijden de twee auto's weg. Daarna twee rijders auto's zich midden. Er wijzigd is daar het foto verhaal mee veranderd. Het is bijna blauw twee jonge handen vol bronche de rijkdom uit het motorblok om voor een handvol auto's te laten zien hoe snel ze zijn. Deze regio, geweten een beetje hand rijden. Dat is alles. Je zou denken dat er regelmatig ongelukken plaatsvinden, maar dat valt mee. Volgens Kies gaat er onder-uits fout. 'Voor zeker is weet, heeft is Amstelram eens veranderd zijn auto weg

stendig in een heel gepaard, maar dat is zijn beetje het enige. Wat deze mensen (en) Kies denkt dat het voornamelijk de kruk van het plukken ('Wanneer kun je dat nu in Nederland doen?') en de gevolgen is. 'Het zijn stuk voor stuk mensen die benutte in de aderen hebben lopen en veel geld in hun auto's steken. Of het een beetje boel is? 'Ja, ze wel altijd de foto's appen, maar ik kan er maar een paar van halen. Maar daar gaat het ook niet om. Het is gewoon de lol die je met 'n allen hebt.' Als na drie uur later wordt doorgegaan dat de politie is gearriveerd, schreef iedereen weg en is binnen tien minuten de plek weer verlaten. Hier om daar verdere verspreiden dat er op deze plek behoorlijk hard met auto's is gereden, maar verder zijn er geen bewijzen te vinden dat hier niet al ingele moed te geroep. ■

'De auto is nog lang niet klaar'

Driver: Michael uit de Wijk. Auto: Honda CRX ZING. Power volgens eigen zeggen: rond de 100 pk. 'Ik 14 jaar oud was. Ik ben al 10 jaren al een keer heel gemiddeld en daar heb ik zijn zijn maar in. Maar ik maak heel altijd. Vooral als de Honda's tegen elkaar gaan binnen. In ook die was met helemaal ingehakt. Er zijn onder heel weinig lights in. Die bewegen mee op de motor. En een 100-quoten om een 100-quoten of te draaien. Maar, niet onderweg, natuurlijk. Dat is bloeddruk. Als na de ergste toestand, in hoe er ook met mijn PlayStation te spelen. Kies, die auto is nog lang niet klaar. In de het toestand ook helemaal in het leer staan. En als 'n klaar is, ga ik erom aan het rijden denken. Ik heb veel interesse in een Mitsubishi Evo 4.

'Eén keer per maand een setje nieuwe banden'

Driver: Kies uit West-Gracht. Auto: Toyota Supra 3.0 Turbo 270. Power volgens eigen zeggen: 100 pk. 'Ik ben ongeveer een half jaar terug dat er ook deden in Amstam. Ik heb daar twee gaan rijden, één een twee keer met de auto's in de het verlaten. Er is bijna heb in auto's niet hebben. Een ingezet is ook mooi, maar die gaat mijn portemonnee te leven. 'Jijzelf goed goed in te ook niet aan uit. Een keer per maand een setje nieuwe banden. Maar onder moet het met al de hand. Wat is het laatste eind? Het porten. Het sporten, de lol aanleiding, de verhalen die ofter dat maakt het verschillen met een ander soortje uit. SCG, die je een beetje auto hebt, wil je graag eens met iemand die het dingetje een wedstrijdje doen wie het laatste weg is. Maar hoe vaak sta je nu naast iemand die dat goed ook heeft? Het lopen te bij deuren, snap je?'

AutoWeek 7 - 2002 | 31

De bewuste reportage uit Autoweek d.d. 13 februari 2002 op basis waarvan het Openbaar Ministerie op de redactie binnenviel.

Volgens het Openbaar Ministerie is het een zaak van leven of dood en heeft een rechter-commissaris ingestemd met de dreigmiddelen. Onder die druk geeft Sanoma de volgende dag toe en overhandigt onder protest de cd-rom met de beelden. De ramkrakers worden uiteindelijk niet vervolgd door vormfouten in het onderzoek. Sanoma laat het er niet bij zitten en stapte naar de rechter om teruggave van het materiaal en vernietiging van kopieën te eisen. Het gaat vooral om het principe. Ook deze zaak leidt uiteindelijk naar Straatsburg. In 2009 blijkt dat vier van de zeven rechters van het Europese Hof het optreden van de Nederlandse staat kunnen billijken. De uitgever gaat, met steun van het inmiddels opgerichte Persvrijheidsfonds, in beroep bij de zogenaamde Grote Kamer van het Hof.

Op 14 september 2010, ruim acht jaar na de straatrace, krijgt Sanoma alsnog gelijk. In het arrest wordt gewezen op de leemte in het Nederlands recht: geen steekhoudende regels voor bronbescherming voor journalisten.

Het gaat het Hof om het principe: 'Het recht van journalisten om hun bronnen te beschermen maakt deel uit van de vrijheid om informatie te ontvangen en verspreiden zonder tussenkomst van de overheid', zoals verwoord in artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. 'Zonder deze hoeksteen van de persvrijheid zouden bronnen afgeschikt kunnen worden om de pers bij te staan in het informeren van het publiek in zaken van algemeen belang. Dat zou tot gevolg kunnen hebben dat de waakhondfunctie van de pers wordt ondermijnd en dat de mogelijkheid van de pers om het publiek accuraat en betrouwbaar te informeren nadelig wordt beïnvloed.'

Maar liefst drie keer slaat het Europese Hof de Nederlandse Staat om de oren in 2007 (de gijzeling van Koen Voskuil), 2010 (de inbeslagname van materiaal van Autoweek) en 2012 (de gijzeling en het afluisteren en observeren van Bart Mos en Joost de Haan). Drie keer in strijd met het Europese Verdrag,

Na de laatste keer belooft de regering snel in de leemte te voorzien.

Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken schrijft de Kamer deemoedig: '...voorts erkennen en onderkennen wij dat het optreden, achteraf gezien, anders had gemoeten, en dat dat consequenties moet hebben voor de toekomst'. Nederland belooft nu ernst te maken met het wettelijk verankeren van het recht op bronbescherming voor journalisten. Haast maakt de regering daar overigens niet mee.

Het voorstel om in het Wetboek van Strafvordering de bronbescherming voor journalisten op te nemen, waarbij schending slechts is toegestaan na een onafhankelijke toets en dan nog alleen in uitzonderlijke omstandigheden (staatsveiligheid, direct levensgevaar), wacht sinds 2014 op behandeling door het parlement.

Wel slaagt de regering erin de eerder genoemde Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten door het parlement te loodsen. Vele belangenorganisaties zien daar juist een verslechtering in van de bronbescherming. Alleen het dataverkeer van advocaten moet worden gewist, de gegevens van journalisten mogen als 'bijvangst' worden opgehaald en benut. Na goedkeuring door de Eerste Kamer op 11 juli 2017, bereidt de NVJ met andere belangenorganisaties een rechtszaak voor tegen deze 'sleepnet-wet'.

GEHEIMHOUDEN VAN INFORMATIE

Op 12 november 2015 kan burgemeester Gerrit Krol van Het Bildt eindelijk de nieuwe zorgflat voor dementerenden in Sint-Annaparochie, openen. Hij onthult een plaquette bij de ingang van het Van Harens huus. De tekst luidt: 'Alleen kunnen we maar een beetje, samen een heleboel' (maar dan in het Fries).

De Leeuwarder Courant herinnert er in het verslag aan dat de bouw zeven jaar heeft stilgelegen door een conflict tussen de gemeente en Herman Wassenaar en zijn familie, de franchisehouders van de nabijgelegen Albert Heijn.

De familie verzet zich tegen de bouw, omdat zij vreest dat de toekomstige bewoners en het personeel bezwaar gaan maken tegen zijn uitbreidingsplannen. Het dagelijkse laden en lossen van de vrachtwagens voor hun stoep zal geluidsoverlast geven.

Na vele juridische procedures sluiten gemeente Het Bildt en de zorginstelling in 2013 een overeenkomst met de supermarkt-eigenaren. De gemeenteraad besluit de inhoud geheim te houden om de 'persoonlijke levenssfeer' van de familie Wassenaar te beschermen.

Tim Fierant, journalist van de Leeuwarder Courant, meent dat de lezers er recht op hebben te weten hoeveel geld met het akkoord is gemoeid en wat er nog meer is afgesproken over de uitbreidingsplannen van de supermarkt.

Hij dient met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) een verzoek in om het hele dossier in te zien. De gemeente weigert zonder verdere toelichting. Fierant zet door en spant een zaak aan bij de rechter, die oordeelt dat Het Bildt slordig met het verzoek is omgegaan en de beoordeling moet overdoen. Maar de gemeenteraad blijft zich tegen openbaring verzetten en dus gaat Fierant in beroep.

Enkele weken voor de opening van het Van Harens huus, beslist de meervoudige kamer dat de journalist niet ontvankelijk is omdat hij geen belanghebbende is. De rechters: 'Dat eiser journalist is en zich tot taak

heeft gesteld om de overheid kritisch te volgen, doet aan het vorenoverwogene niet af.' Het zou stroken met jurisprudentie, maar het wringt: is degene die een publiek belang dient, niet belanghebbend?

Fierant zet met steun van het Persvrijheidsfonds de volgende stap: de Raad van State. Het principiële bezwaar wordt op 23 november 2016 gehonoreerd: de gemeente kan hem niet zonder opgaaf van redenen weigeren.

De gemeenteraad besluit op 22 december de geheimhouding dan maar op te heffen met instemming van de andere betrokkenen. Verslaggever Fierant vermoedt dat dat besluit is genomen in het besef dat er eigenlijk geen goede redenen voor waren.

De Leeuwarder Courant meldt dat Herman Wassenaar 765.000 euro heeft gekregen, waarvan de helft van de gemeente, op voorwaarde dat hij alle procedures tegen de zorgflat staakt en dat hij een overdekte laad- en losplaats bouwt. De gemeente belofde hem 'ruimhartige planologische medewerking'.

Al een jaar na het sluiten van de geheime overeenkomst wordt de grondig verbouwde supermarkt feestelijk heropend. 'De werkelijkheid is mooier dan de droom', verkondigt de eigenaar in een verwelkomings-filmpje op de website.

Het is een voorbeeld dat aantoont dat je een lange adem moet hebben wil je in Nederland informatie van de overheid loskrijgen. Er is een groot verschil tussen het beginsel van openbaarheid van bestuur en de toekenning hiervan. De huidige vicevoorzitter van de Raad van State, Piet Hein Donner, wekte als minister de indruk weinig op te hebben met de Wob. Op de Dag van de persvrijheid, 3 mei 2011, schamperde hij dat de wet de journalisten een mooi instrument biedt 'om te vissen naar informatie die mogelijk op iets verkeerd wijst of zo kan worden uitgelegd'. Hij zag het verband met de persvrijheid niet zo, hij zag vooral het misbruik door mensen die hun verzoeken alleen maar indienen om de schadevergoeding te innen bij bestuursorganen die de voorgeschreven termijnen niet halen omdat ze overstelpt worden door oneigenlijke verzoeken.

Wouter Hins, hoogleraar mediarecht schrijft in de Persvrijheidsmonitor 2011 dat Donner de ontwikkeling in het internationaal recht daarmee 'volledig miskent'.

In de praktijk is de toepassing van de Wob in Nederland vaak moeizaam. ‘Lange doorlooptijden en een overheid die vaak zo beperkt mogelijk informatie wil verschaffen zijn eerder regel dan uitzondering’, melden de juristen Otto Volgenant en Tarlach Mconangle in de Persvrijheidsmonitor 2014. En een jaar later constateren zij dat de overheid ‘de feitelijke toegang tot het nieuws’ geregeld beperkt, ‘bijvoorbeeld door bij Wob-verzoeken veel informatie weg te lakken’.

De Tweede Kamer heeft inmiddels ingestemd met het voorstel ‘Wet open overheid’, een initiatief van GroenLinks en D66. De nieuwe wet moet de Wob vervangen om beter recht te doen aan de uitgangspunten die het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in verschillende zaken onomwonden heeft geformuleerd: niet het toekennen van informatie door een overheid is de uitzondering, maar het weigeren. Een afwijzing is in zijn ogen een vorm van publicatieverbod, omdat een publiek debat wordt verhinderd.

JURIDISCHE INTIMIDATIE

Peter Olsthoorn (1960) is een slungel uit Noordwijk, waar hij alle seizoenen de zee in duikt om de dag fris te beginnen. Hij draagt een uilenbril en heeft stroblond haar.

Olsthoorn is journalist omdat hij 'grenzeloos nieuwsgierig' is en 'wil uitleggen hoe de wereld in elkaar steekt'. In een interview naar aanleiding van de toekenning van de Anti-fraude Award 2016 zegt hij: 'Ik wil echt de feiten aan het licht brengen tegen alle meningen en vooroordelen in.' Uit zijn mond klinkt dat niet als een gemeenplaats.

Hij is al jaren bezig met de impact van het internet op de samenleving, heeft boeken geschreven over privacy en de macht van Facebook en Google. Hij beheert onder andere de website netkwesties.nl, waar hij zich met andere experts wijdt aan het thema. Hij verdiept zich voor de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in big data en fraudebestrijding.

Olsthoorn is vasthoudend. Een freelancer kan zich die luxe amper permitteren. Hij heeft ruime ervaring met verschillende opdrachtgevers en weet wat het is als ze de boot afhouden, omdat de redactie het niet zo ziet zitten: te ingewikkeld, te tijdrovend, te riskant, te klein of te groot. (Ik weet dat ook, omdat ik zelf wel eens aan de andere kant van de lijn die dingen tegen hem heb gezegd.) Hij laat zich daardoor niet ontmoedigen en publiceert desnoods in eigen beheer.

Olsthoorn begint in 2012 een onderzoek naar het telecombedrijf Pretium van ondernemer Hans Nyks. Het verkoopt vaste telefoonabonnementen. Verschillende media, met name de tv-programma's Kassa en Radar, besteden regelmatig aandacht aan klachten over de telefonische verkooppraktijken van Pretium. Het gaat vooral om bejaarden die zich laten overhalen tot een contract waar ze moeilijk meer van afkomen. Sharon Gesthuizen (SP) zei in 2009 tijdens een overleg van de vaste Kamercommissie Economische zaken dat het niet alleen gaat om 'een telecomaanbieder die vele mensen tegen hun zin een telefoonabonnement

heeft aangesmeerd, maar vooral over het klaarblijkelijke onvermogen van de Nederlandse overheid en de toezichhouders om vast te stellen wat iedereen allang weet, namelijk dat dit een piraat is die over de rug van kwetsbare mensen geld verdient'. Mede onder druk van nieuwe richtlijnen van de Europese Unie zijn inmiddels de regels voor de telemarketing strenger geworden, vooral om oudere kwetsbare consumenten beter te beschermen.

Onderzoeksjournalist Olsthoorn wil weten waarom een bedrijf het zo hoog laat oplopen. Waarom komen de klachten vooral van hoogbejaarden? En hoe gaat het bedrijf om met persoonsgegevens? Een dochteronderneming werft donateurs voor goede doelen als de Hartstichting, Wakker Dier en Stichting Vluchtelingen en heeft toegang tot hun enorme databestanden. Olsthoorn is ook geïnteresseerd in eigenaar Hans Nyks, die gewerkt heeft bij McKinsey en in de top van Ahold en VNU. Waarom schorst de Ondernemingskamer hem? En waarom, tenslotte, doet niemand er wat aan?

Pretium laat in 2012 weten dat het niet wenst mee te werken. Als Olsthoorn het twee jaar later nog eens probeert en wat (ex-)medewerkers en relaties van Pretium belt om informatie, ontvangt hij een advocatenbrief op hoge poten. Niet alleen is Hans Nyks nog steeds niet bereid een interview te geven, de advocaten stellen namens hem ook vast dat Olsthoorn bezig is met 'een eenzijdige zoektocht naar belastend materiaal onder valse voorwendselen'. Ze eisen dat hij afziet van verder onderzoek en niets publiceert.

In een bodemprocedure wil Pretium de journalist dwingen te stoppen. Het eist een verbod op een nog niet-bestaande publicatie. De meervoudige kamer wijst op 24 februari 2016 alle eisen af. Van 'journalistieke stalking' is geen sprake.

Als Olsthoorn de bevindingen van zijn onderzoek online publiceert (onder andere op het platform Reporters Online, dat via Blendle artikelen verkoopt) spant Pretium meteen een kort geding aan.

Op 29 november wijst de rechter de vermeende onrechtmatigheid van de publicaties van de hand. Opnieuw verliest Pretium, maar in beide zaken gaat het telecombedrijf in beroep.

Het lijkt een standaard-reflex van Pretium. Zodra er iets onwelgevalligs is gepubliceerd of dreigt te worden gepubliceerd, stappen de advocaten naar de rechter. En zo nodig gaan zij door tot de hoogste rechter. Meestal

wordt het bedrijf in het ongelijk gesteld. Pretium spande 14 zaken aan tegen Radar (Avro/Tros) zonder er één te winnen. Tegen Kassa (Vara) won het 2 van de 12 zaken.

De jurist Otto Volgenant, raadsman van Peter Olsthoorn: 'Pretium staat erom bekend rechtszaken aan te spannen tegen alle media die kritisch over hen berichten. Helaas heeft die strategie toch een chilling effect: media durven niet goed meer over Pretium te schrijven.'

Als freelancer loop je grote risico's zegt Olsthoorn. 'Ze proberen je kapot te procederen.' Veel potentiële opdrachtgevers deinzen er ook voor terug om hoge juridische kosten te riskeren. De druk is groot. Hij kan er van wakker liggen, maar is blij dat de NVJ en het Persvrijheidsfonds hem helpen. Wat hem vooral dwars zit is dat de journalistiek zich zo snel laat intimideren.

In het laatste verslag van Reporters without Borders wordt vastgesteld dat het gehalte van de persvrijheid in Nederland is afgenomen, maar dat 'desondanks de wettelijke bescherming van de persvrijheid relatief robuust blijft'. Dat mag ook blijken uit de gerechtelijke uitspraken inzake Pretium. Maar de juridische strijd die daaraan vooraf gaat, kan wel heel ongelijk zijn. Je teweestellen kost niet alleen geld en tijd, het kan ook een aanslag zijn op je gemoedsrust.

HET WEREN VAN JOURNALISTEN

De gemeente Noordoostpolder belegt op donderdagavond 28 juni 2016 in Luttelgeest een bijeenkomst voor bewoners over de mogelijke komst van een tweede asielzoekerscentrum. Ingrid Kupers, verslaggeefster van Omroep Flevoland, gaat met cameraman naar de locatie: tropisch paradijs de Orchideeënhoeve ('Ervaar verre werelden van heel dichtbij'). Volgens burgemeester Aucke van der Werff wil een agent het tweetal van het terrein sturen omdat het een besloten bijeenkomst is; het gemeentebestuur moet in rust met de bewoners kunnen praten over dit gevoelige onderwerp. Maar de verslaggevers van Omroep Flevoland gedragen zich volgens de burgemeester 'wat opdringerig', willen niet van het terrein af gaan en proberen nogmaals binnen te komen. 'En toen heb ik het noodbevel uitgevaardigd.' Van der Werff zegt tegen Omroep Flevoland: 'Het is een zwaar middel, ik gebruik het liever niet, maar het was het enige wat mij overbleef.'

Het noodbevel verschijnt enkele uren later op de gemeentelijke website. Uit vrees 'voor ernstige verstoringen van de openbare orde' moeten alle niet-inwoners zich verwijderen uit de wijde omgeving van de Orchideeënhoeve. De vrees is mede ingegeven door 'dat er inmiddels ongeregelheden hebben plaatsgevonden, in het bijzonder doordat uitgenodigde bewoners door de pers worden benaderd en daardoor de informatieavond niet ongestoord en anoniem kunnen bijwonen'. Het bevel geldt die dag van 5 uur 's middags tot middernacht.

Ingrid Kupers ontkent in alle toonaarden. Er was geen sprake geweest van een verzoek vrijwillig te gaan, de agent had onmiddellijk gesommeerd op basis van het noodbevel, waar niemand tot dan toe van wist. En van ongeregelheden is niets bekend. Omroep Flevoland kondigt juridische stappen aan, omdat volgens de hoofdredacteur de vrije nieuwsgaring in het geding is. Hij wordt bijgevallen door de NVJ, Genootschap van Hoofdredacteuren en vele juristen. Meerdere gemeenten (o.a. Heesch, Geldermalsen, Kaatsheuvel) hebben

in dezelfde periode media buitengesloten van vergelijkbare informatiebijeenkomsten. Maar de burgemeester van Noordoostpolder weert journalisten niet alleen van de bijeenkomst en het terrein, maar verbiedt hen de toegang tot zowat geheel Luttelgeest zodat zij die avond helemaal geen verslag kunnen doen van een maatschappelijk belangrijk onderwerp. Bij het debat in de gemeenteraad op 22 februari, ontkent de burgemeester dat hij het draconische noodbevel heeft afgekondigd. Er lag die dag wel een concept klaar 'voor het geval dat'. Het was volgens hem 'een jammerlijke vergissing van de agent om over een noodbevel te spreken' tegen de verslaggevers. Kennelijk ging er nog iets mis toen een medewerker op het stadhuis uren later het concept van het noodbevel, voorzien van de digitale handtekening van de burgemeester, op de website van de gemeente plaatste. 'De pers heeft dit zelf opgeblazen', zegt hij na afloop tegen Omroep Flevoland.

Bij de behandeling van het bezwaarschrift van Omroep Flevoland en de NVJ in april laat de burgemeester zich vertegenwoordigen door een advocaat en een ambtenaar. Zij herhalen dat Van der Werff niet op de hoogte was van het noodbevel. De gemeentelijke bezwarencommissie houdt hem toch verantwoordelijk voor het inzetten van het veel te zware middel. De burgemeester maakt zijn excuses. Het is allemaal spijtig, het gevolg van misverstanden en communicatiefouten op een hectische avond. Hij herroept formeel het noodbevel dat hij zelf, naar eigen zeggen, nooit heeft verkondigd.

Overigens besluit het gemeentebestuur al daags na de hoorzitting dat het tweede asielzoekerscentrum er niet komt in Luttelgeest, gelet op de weerstand van de bevolking.

Bij gemeenten als Luttelgeest kun je misschien spreken van incidenten, waar in ieder geval met succes bezwaar tegen kan worden gemaakt om te voorkomen dat een volgende keer meer gemeenten op het verkeerde idee komen. En dat geldt ook voor de partijvoorzitter van de VVD, Henry Keizer, die op 28 april 2017 de verslaggevers van Follow the Money, buiten de deur houdt tijdens een persgesprek waarin hij zich poogt te verweren tegen de verdenking van dubieuze transacties, onthuld door Follow the Money.

Maar bij politieke groeperingen als de PVV en Denk is het uitsluiten van media gebruik. En daarin zijn zij ongrijpbaar.

‘EEN DREIGEND KLIMAAT’

Hoe robuust de rechtsstaat ook is, buiten de rechtszalen kan de persvrijheid onder druk komen door wat Marjolein Odekerken en Alex Brenninkmeijer ‘een dreigend klimaat’ noemen. De criminologe en de vroegere ombudsman onderzochten dat klimaat in opdracht van de NVJ en met steun van onder andere het Persvrijheidsfonds. Het is gepubliceerd op 16 juni 2017. Uit een enquête blijkt dat meer dan de helft van de 638 ondervraagde journalisten zegt wel eens bedreigd te zijn geweest: fysiek, juridisch, op sociale media. In gesprekken met de onderzoekers zoeken zij de oorzaken in toenemende assertiviteit tegenover de pers en het verhitte politieke klimaat waarin bepaalde thema’s extra gevoelig zijn. Interessant is dat journalisten, volgens het onderzoek, ook kritisch naar zichzelf willen kijken. Zij sluiten in ieder geval niet uit dat media heftige reacties oproepen omdat zij gericht zijn op conflicten, niet de tijd hebben of nemen om zaken echt uit te zoeken, zich mee laten voeren door de waan van de dag, professionele normen uit het oog verliezen. De journalist draagt zo misschien ook onbedoeld bij aan het ‘dreigende klimaat’.

Een gevolg is dat journalisten veiligheidshalve onderwerpen mijden ‘omdat er maar gedonder van komt’. Zelfcensuur laat zich niet in juridische procedures beteugelen.

De grootste bedreiging van persvrijheid is misschien wel de over de hele linie verzwakte positie van journalisten. Brenninkmeijer en Odekerken constateren dat journalisten een publieke taak vervullen, maar weinig publieke bescherming genieten. ‘Journalisten moeten het gevoel hebben dat er een spreekwoordelijke grote broer is die hen beschermt.’

Het Persvrijheidsfonds is geen grote broer. Voor een goed functionerende journalistiek in een democratische rechtsstaat is meer nodig. Maar het kan een rol spelen bij het bepalen en bewaken van de grenzen van de persvrijheid. Bij (dreigende) inbreuken loont het journalisten en juristen te mobiliseren, procedures aan te spannen, desnoods tot in Straats-

burg. Het fonds kan de drempel verlagen om juridische helderheid ook in tweede of derde instantie te zoeken. Dat is in een aantal belangrijke principiële zaken ook gelukt.

Uit de voorbeelden (er zijn er veel meer) moge blijken dat de persvrijheid ook in Nederland niet vanzelf spreekt. Zij vergt voortdurende aandacht en inspanning.

PERSVRIJHEIDSFONDS

Het Persvrijheidsfonds maakt het journalisten in Nederland mogelijk in vrijheid hun werk te doen en steunt hen bij juridische procedures met een principieel karakter

Heeft u een zaak met een principieel karakter?

Kijk voor de voorwaarden op: www.persvrijheidsfonds.nl

Draagt u de persvrijheid in Nederland een warm hart toe?

Steun het Persvrijheidsfonds door uw bijdrage te storten op bankrekeningnummer: ING 667103511

PERSVRIJHEIDSFONDS SUBSIDIES 2007 - 2017

2016-2017

- ✓ **Onderzoek naar geweld en bedreigingen tegen journalisten**
Marjolein Odekerken + Alex Brenninkmeijer
<http://www.persvrijheidsfonds.nl/nieuws/journalisten-in-nederland-vaak-slachtoffer-van-bedeiging>
04-11-2016 23-02-2017
- ✓ **Publicatieverbod**
Peter Olsthoorn / Pretium + Nyks
KG + hoger beroep KG
14-10-2015 12-01-2017
- ✓ **Uitzetting uit Turkije**
Frederike Geerdink / Turkse staat
1e aanleg + hoger beroep
30-06-2016
- ✓ **Publicatieverbod**
Michel Princen / Tobing
hoger beroep
22-06-2016
- ✓ **Cameraverbod + inbeslagname opnames**
Iwan van Dun + Bart Meesters / Staat der Nederlanden
hoger beroep
02-05-2016
- ✓ **Publicatieverbod**
Sebastiaan Beens / Staat der Nederlanden
hoger beroep KG
april 2011 02-06-2014 13-04-2016
- ✓ **Gebrekkige beveiliging Schiphol / vervalsen toegangspasje in algemeen belang door journalist**
Alberto Stegeman / Staat der Nederlanden
hoger beroep + EHRM-procedure + cassatie

20-10-2015

✓ **Wob-procedure**

Tim Fierant + Leeuwarder Courant / Gemeente Bildt
Raad van State

06-03-2015

✓ **Journalistiek gebruik drones**

NVJ + Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten

18-02-2015

✓ **Staatstoezicht op gebruik fotomateriaal**

Robert Glas / Staat der Nederlanden
bodemprocedure + hoger beroep KG

06-02-2015

✓ **Strafzaak nav column journalist**

André Hoogeboom / B&W Alkmaar

19-12-2014

✓ **Dataretentie + bewaarplicht**

Diverse organisaties / Staat der Nederlanden

04-11-2014

✓ **Spotprent**

Oppenheimer / Hiddema
hoger beroep KG

21-11-2014

✓ **Toegang tot AIVD dossier**

Frènk van der Linden / AIVD

febr. 2012 11-06-2012 25.06.2014

✓ **Publicatieverbod vermelden naam verdachte**

Philip de Witt Wijnen / Borgers
1e aanleg, hoger beroep + cassatie

18-02-2014 23-04-2014

✓ **Interview verbod**

Anneke Verbraeken / Staat der Nederlanden
1e aanleg + hoger beroep

20-01-2014

✓ **Publicatieverbod**

Sanne Terlingen + One World / Paes
kort geding

28-03-2013

✔ **Uitzending verbod**

Sommer + KRO / Ryanair

1e aanleg

29-10-2013

✔ **Privacy schending lid koninklijk huis**

Eric Noomen + Nieuwe Revu / Amalia

26-03-2013

✔ **Stopzetten contract met lokale uitgever door gemeente vanwege inhoud publicatie**

Uitgeverij + Arena / Gemeente Landerd

kort geding

jan. 2010 28-08-2013

✔ **Bronbescherming**

Freek Callenberg (Ravage) / Staat der Nederlanden

EHRM

07-02-2013

✔ **Uitzending verbod**

Peter van der Vorst / Moszkowicz c.s.

06-06-2012

✔ **Videoverbod in rechtszaal**

Hans Becker / Bakker

klacht Raad van State

19-06-2012

✔ **Publicatieverbod naam veroordeelde**

Het Parool / Van Parera

cassatie

febr. 2012

✔ **Strafrechtelijke vervolging na video-opname/ uitzending**

Jelle Visser + Jan Ponsen (Een Vandaag) / Boere

strafrechter in Duitsland

2011

✔ **Onderzoek gebruik WOB door journalisten**

dr. mr. A. Klingenberg RUG, Groningen

http://www.rug.nl/news/2011/05/klingenbergwob_2011

2010

✓ **Strafrechtelijke vervolging na publicatie spotprent**

Gregorius Nekschot / OM

1e aanleg

2010

✓ **Publicatieverbod boek**

Eric Smit / Nina Storms

2010

✓ **Wob-procedure**

Brenno de Winter / Gemeente Kaag en Braassem

2010

✓ **Publicatie verbod**

Stichting Roos / Eredivisie C.V.

2010

✓ **Interviewverbod**

Trouw / Staat der Nederlanden

2010

✓ **Publicatieverbod**

Kleintje Muurkrant / X

2010

✓ **Bronbescherming /inbeslagname journalistiek materiaal**

Autoweek (Sanoma) / Staat der Nederlanden

EHRM

21-01-2006

✓ **Bronbescherming /afluisteren journalisten/ gijzeling journalisten**

Aanleiding oprichting PVF

Joost de Haas + Bart Mos / AIVD

EHRM

2009-2017

✓ **Jaarlijkse publicatie persvrijheidsmonitor**

Prof. mr. Wouter Hins RUL Leiden

Mr. Otto Volgenant, Boekx Advocaten

Mr. dr. Tarlach McGonagle UvA Amsterdam

<http://www.persvrijheidsfonds.nl/persvrijheidsmonitor/>

DONATEURS PERSVRIJHEIDSFONDS 2007 - 2017

Het Financieele Dagblad

Kennedy Van der Laan

IFJ

NDP

Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren

NTR

NVJ

NUV

Stichting Reprorecht

RTL

Sanoma

SBS

Stichting Democratie en media

Stichting Roos

Stimuleringsfonds voor de Journalistiek

BESTUURSLEDEN PERSVRIJHEIDSFONDS

Huidig bestuur

Folkert Jensma (voorzitter)

Bart Brouwers

Thomas Bruning

Auke Visser

Mariëtte Wolf

Ward Wijndelts

Voormalige bestuursleden

Ron Abram † (voorzitter)

Kees Schaepman (voorzitter)

Frits van Exter (voorzitter)

Inge Brakman

Maria Henneman

Erik Jurgens

Bert Tichelaar

COLOFON

Uitgave: Persvrijheidsfonds

Opmaak: Villamedia

Druk: Drukkerij Wilco

© 2017 Frits van Exter

Frits van Exter is journalist, voorzitter van de Raad voor de Journalistiek en van 2011 tot 2016 voorzitter van de Stichting Persvrijheidsfonds.

<http://www.persvrijheidsfonds.nl>

<https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2017>

<https://rsf.org/en/news/2017-world-press-freedom-index-tipping-point>

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden veeveelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Persvrijheidsfonds.

Persvrijheid in Nederland. Daar kan toch weinig mis mee zijn, als je de wereldwijde ranglijstjes bekijkt? Zeker is dat we die vrijheid ook in ons land niet cadeau krijgen.

Of het nu om afluisteren, inbeslagnames, toegang tot informatie of publicatieverboden gaat, ook in Nederland hebben journalisten met weerstand te maken.

Van cartoons over louche advocaten tot journalist-vrije zones rondom een dorp in de Noordoostpolder. Over naar urine ruikende gevangenisellen in Scheveningen, illegale straatraces en overijverige AIVD'ers. En vergeet niet de dementerende bejaarden in Sint Annaparochie, het telecombedrijf Pretium en een slungelige journalist uit Noordwijk....

Frits van Exter neemt de lezer mee in 10 jaar persvrijheid in Nederland aan de hand van een reeks incidenten en rechtszaken, die het Persvrijheidsfonds in haar tienjarig bestaan heeft ondersteund.